

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Я.О. Мірошніченко¹, П.М. Фоцій²

¹ магістрантка кафедри менеджменту, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

² доцент кафедри менеджменту, канд. екон. наук, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
petro.foshchii@khpi.edu.ua

Оцінка економічної безпеки (далі – ЕБ) промислових підприємств важлива, оскільки активно залучений потенціал промисловості є вирішальним стабілізаційним фактором розвитку, є гарантом економічного зростання та збереження економічної безпеки та незалежності країни.

Стан ЕБ промислового підприємства характеризують з використанням різноманітних критеріїв та показників. Своєчасна ідентифікація зовнішніх та внутрішніх чинники впливу та правильний вибір показників для аналізу можуть забезпечити правильну оцінку, визначити зони ризику та дати повне уявлення про те, чи знаходиться промислове підприємство в економічній безпеці чи ні. Все це, у свою чергу, дозволить вжити необхідних заходів для запобігання загрозам та забезпечення економічної безпеки.

Кількісно оцінити ЕБ підприємства дуже складно, адже це неоднозначний процес. В економічній літературі [1-3] існує декілька підходів до оцінки ЕБ промислових підприємств. Розділимо виявлені підходи до оцінки ЕБ промислових підприємств на дві основні групи:

- оцінка ЕБ без розрахунку інтегрального показника;
- оцінка ЕБ за допомогою розрахунку інтегрального показника.

На рис. 1 наведено систематизована класифікація підходів до оцінки економічної безпеки промислових підприємств.

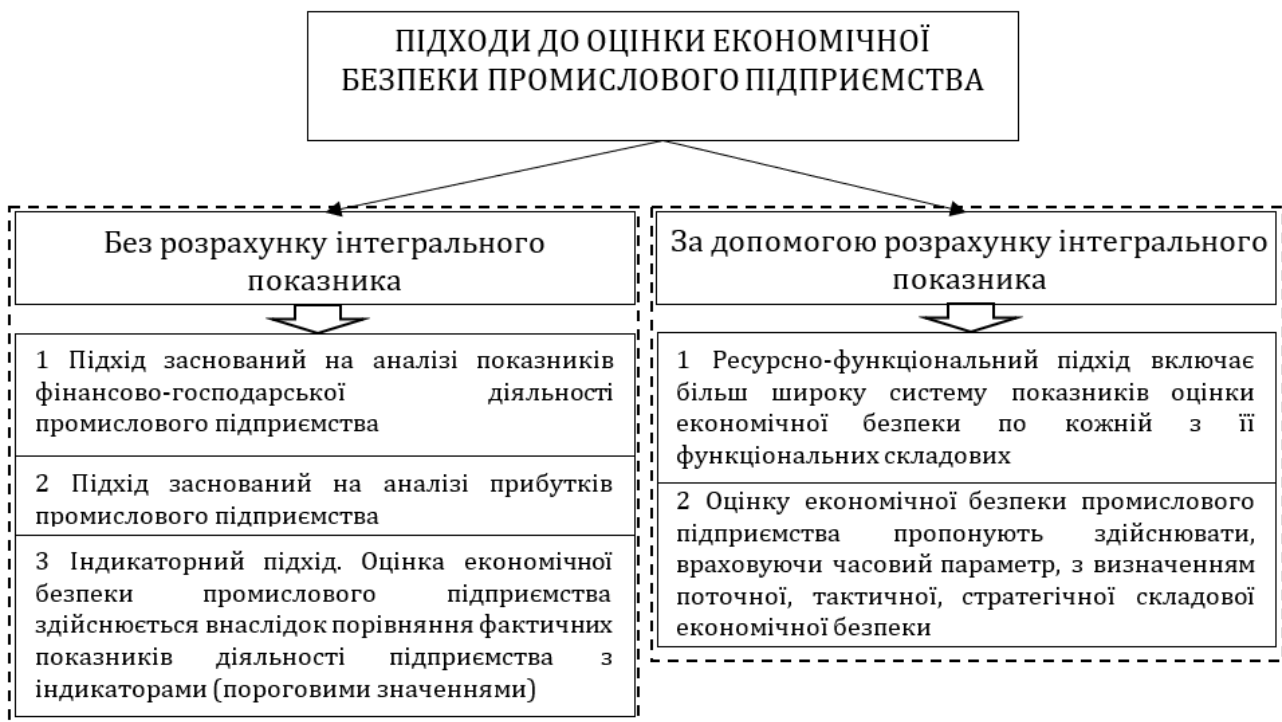


Рис. 1 – Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки промислових підприємств

Згідно підходу до оцінки без розрахунку інтегрального показника уявлення про рівень ЕБ промислових підприємств формується в результаті розрахунку коефіцієнтів та їх порівняння із нормативними значеннями.

Так індикаторний підхід ґрунтується на розрахунку та аналізі системи кількісних та якісних показників, що включає три основні групи індикаторів: індикатори виробництва (динаміка виробництва; завантаженість обладнання; стабільність виробничих процесів і т.п.); фінансові індикатори (рівень рентабельності, фондівіддачі, інноваційної активності, кредиторської та дебіторської заборгованості забезпечення власними джерелами фінансування і т.п.); соціальні індикатори (рівень оплати праці, встати робочого часу, структура кадрового потенціалу).

Згідно підходу заснованого на аналізі показників фінансово-господарської діяльності промислового підприємства, на відміну від індикаторного, розглядають 5 груп показників для оцінки ЕБ, основу яких становлять показники виробничо-господарської та фінансової діяльності: показники ефективності використання майна; показники платоспроможності та фінансової стійкості; показники ділової активності; показники рентабельності діяльності; показники інвестиційної привабливості.

Недоліком даного підходу вважаємо те, що показники, які розглядаються, характеризують лише окремі сторони фінансово-господарської діяльності, а не вказують поточний рівень ЕБ промислового підприємства.

Згідно з наступним підходом для оцінки ЕБ промислового підприємства розглядається прибуток. До показників, що характеризують ефективність формування прибутку можна віднести: операційний важіль, маржинальний дохід, запас фінансової міцності та ін. Вважаємо, що прибуток якнайкраще виражає результативність діяльності промислового підприємства, але насправді, його величина не дозволяє оцінити рівень ЕБ. Прибуток є лише основою ЕБ.

Розглянемо більш детальніше підхід до оцінки ЕБ промислового підприємства за допомогою розрахунку інтегрального показника. Інтегральний показник – узагальнений, комплексний показником, який відтворює значення інших показників. Він дозволяє визначити рівень ЕБ промислового підприємства більш детальніше.

Згідно з одним із підходів, оцінку ЕБ промислового підприємства пропонується здійснювати, враховуючи тимчасовий параметр, з визначенням поточної, тактичної, стратегічної складової ЕБ. Загальний рівень ЕБ промислового підприємства визначають як середньозважене значення показників поточної, тактичної та стратегічної безпеки. При цьому подальших досліджень вимагає розробка механізму визначення значимості окремих показників складових безпеки.

Ресурсно-функціональний підхід включає більш широкую систему показників оцінки ЕБ промислового підприємства: по кожній з її функціональних складових.

В результаті розгляду існуючих підходів до оцінки ЕБ промислових підприємств вважаємо доцільним для практичного застосування проводити кількісну оцінку, виконану на основі показників, які використовуються при аналізі діяльності суб'єктів господарювання, при обліку та плануванні. Однак необхідною умовою є розрахунок інтегрального показника, щоб більш повно і точно оцінити стан економічної безпеки. Тому перспективним напрямком дослідження є розробка удосконаленого методичний підхід до оцінки ЕБ промислових підприємств.

Список літератури:

1. Фролова Л.В., Роженко О.В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми економіки. № 3(177). 2016. С. 199–209.
2. Контева Г. М. Класифікація підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 2 (25). С. 221-229.
3. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. К.: НІСД, 2015. 348 с.